

משרד החקלאות ופיתוח הכפר

השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

גז כבשים

ד"ר שמוליק זמיר, רופא צאן שו"ט

פעמיים בשנה בתחילת האביב (סוף מרץ תחילת אפריל) ולקראת סוף הקיץ (אוגוסט / ספטמבר) מומלץ לגזוז את צמרן של הכבשים בארץ.

לגז הכבשים חשיבות רבה במיוחד בתנאי האקלים הקשים (חום ולחות גבוהים) השוררים ברוב חודשי הקיץ במרבית אזורי הארץ ובמיוחד בתנאי הממשק האנטנסיבי והיצרנות הגבוהה הנהוגים בארץ, תנאים המעלים את קצב וכמות החום הנוצרים ע"י הכבשים.

הורדת צמרן של הכבשים מאפשרת להן להפתר בקלות רבה יותר מהחום הנוצר בגופן וכן לסייע לקרור גופן מעומס החום (טמפי ולחות) השוררים בדירים.

הכבשים מקררות את עצמן בשלוש דרכים: הסעת אויר, קרינה ואדווי (ע"י הלחתה), אין ספק שהורדת הצמר מייעלת את תהליכי הסעת האויר מעל גוף הכבשה ופליטת חום ע"י קרינה.

הורדת טמפי גוף הכבשה מסייעת ומייעלת ביצועם של תהליכים פיזיולוגיים חשובים כמו: ניצול מזון, יצור חלב, התעברות ועוד.

גז הכבשים הוא חלק בלתי נפרד מממשק גידול הכבשים בארץ. ישנם מגדלים הגוזזים את עדריהם בעצמם וישנם קבלני גז המבצעים את הגז ביעילות רבה ובצורה טובה ונכונה.

על מנת להבטיח שתהליך הגז לא יפגע בכבשים יש להקפיד על מספר כללים:

א. חשוב מאוד לחטא את מכשירי הגז בכל משק לפני תחילת העבודה. חשוב לטבול את המכשירים בתמיסת חיטוי למשך שעה לפחות במשק עצמו ולא לסמוך על דברי הגוזזים כי "אתמול בערב" הם חטאו את המכשירים.

ב. גורמי מחלה רבים ומדבקים עלולים להיות מועברים בעזרת מכשירי הגז ודי אם נזכיר את וירוס אבעבועות הצאן השורד על צמר הכבשים מספר חודשים אחרי שהכבשים החלימו מהמחלה והוא בקלות יכול להיות מועבר ע"י מכשירי הגז ללא ידיעת הגוזזים ולגרום לתחלואה במשק הנגזז.

חיידק ה- *Corynebacterium pseudotuberculosis* הגורם לתסמונת ה- CLA, (יוצר אבצסים חיצוניים ופנימיים בכבשים), יכול להיות מועבר ע"י מכשירי הגז, שפגעו באבצס חיצוני בכבשה ולא חוטאו. מכשירי הגז פוצעים את הכבשה ודרך אותם פצעים החיידק יכול לחדור בקלות לכבשה תמימה.

ג. על מנת למנוע זיהומים ממושטים בעור הכבשה, פצעים ואבצסים יש לחטא מיד כל פצע ו/או חתך שנגרמו ע"י סכיני הגז, החיטוי יעשה בעזרת תמיסת חיטוי כמו: פולידין וכו'.

משרד החקלאות ופיתוח הכפר השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

במקרים בהם הפציעה עמוקה יתכן ויהיה צורך לתפור את החתך ולטפל באנטיביוטיקה ססטמית (בהזרקה לגוף) למשך מספר ימים, חשוב לא להתעלם מפצעים וחתכים בעור, שכן פצע קטן שמזדהם עלול לגרום סבל לכבשה ולפגיעה ביצרנותה.

- חשוב לארגן את כל תהליך הגז בדיר בצורה כזו שהכבשים תהיינה מרוכזות, באזור מוגדר, כך שתהליך הגז לא יצריך ריצה אחרי הכבשים על מנת לתפסן.
הרדיפה אחרי הכבשים תגרום להן לעקה מה שיגרום להן להתנועע בזמן הגז וע"י כך יעלה הסיכוי לפציעתן ע"י הגוזזים.
רצוי לא לגזוז את הכבשים בשבועיים שלפני ושבועיים שאחרי הרבעות / הזרעות על מנת לא לפגוע בקליטת ההריונות. העקה המלווה את תהליך הגז גורמת להפרשת הורמוני עקה (קורטיקוסטרואידים) והם מפריעים לקליטת העוברים בדופן הרחם.
מאותה סיבה רצוי גם לא לגזוז כבשים בחודש החמישי להריון שכן אותם הורמוני עקה עשויים להקדים את ההמלטה אצל חלק מהכבשים.

- בגמר הגז יש לארוז את הצמר בחבילות ולסלקו מאזור הדיר, שכן הצמר הנגזז עשוי להכיל טפילים חיצוניים כמו פרעושים והוא עשוי לשמש "חממה" להתרבותם של הפרעושים.
הצמר הנגזז שהוא חומר אורגני עשוי גם לשמש כמצע לגידול חיידקים שחלקם עלולים להיות פתוגנים לכבשים, כמו כן בחודשי הקיץ החמים עלול הצמר להדלק בקלות וע"י כן לסכן את הכבשים הנמצאות בדיר.

לסיכום : אין חולק על חשיבות גז בכבשים בארץ. הקפדה על מספר כללים פשוטים תבטיח שהתהליך יעבור ללא תקלות וגרימת נזק לכבשים הנגזזות.